

O MEDULINU I VODI ILI MEDULINSKE SVAŠTICE

Branka Beović, dipl. ing. građ.

Općina Medulin nalazi se na jugu istarskog poluotoka. Čini je osam naselja: Medulin, Premantura, Banjole, Pomer, Vinkuran, Vintijan, Valbonaša i Pješčana Uvala. Ima oko 6500 stanovnika. Općina se prostire na samo 34,15 km², ali pripada joj i 790,27 km² mora.

Područje je to koje je bilo naseljeno još u prapovijesti. Stanovnici su se nekad bavili poljoprivredom, ribarstvom i eksploatacijom kamena, ali turizam je značajno promijenio izgled mjesta. Teško je povjerovati da se tu ranije živjelo potpuno drugačije. Danas se Medulin, s gotovo pola milijuna turističkih gostiju iz cijeloga svijeta godišnje, ubraja među prvake hrvatskog turizma.

A ostacima bogate kulturno-povijesne baštine ovog kraja svjedočimo i danas.

VODA

Nedostatak vode u prošlosti je predstavljao velik problem za stanovnike Istre. U izvorima je sačuvano malo podataka o vodi koju su Medulinci koristili za piće

i napajanje stoke. Zuan Antonio dell'Oca, javni mjernik i crtač, izaslanik mletačkoga Magistrata za neobrađena dobra, u svoj je crtež (od 27. rujna 1563. godine), uz sva naseljena i nenaseljena mjesta, obrađene i zapuštene zemljišne površine i šume, unio i lokve. U Medulinu je Dell'Oca našao dvije lokve i tri zdenca žive vode. Od Petronia potječe podatak da su Šišanci, stanovnici susjednoga sela, za ljetnih suša odlazili na tzv. zdenac žive vode smješten na obali u blizini Medulina.

Nakon Prvog svjetskog rata eto i vodovoda, što je predstavljalo veliki modernizacijski pomak, važan za održavanje higijene i očuvanje zdravlja. U pulskom dnevniku *L'Azione* u broju 332, 1. prosinca 1919. godine, objavljena je vijest da je na medulinskoj placi, uz pjesmu i ples, svečano proslavljena inauguracija vodovoda. Vodu su dobili iz mornaričkog bunara u Šišanu. Iz vodospreme je jedan krak cijevi išao prema Ližnjanu, drugi, promjera 100 mm, prema Medulinu. Između dva svjetska rata na četiri, pet važnijih i prometnijih mjesta, postavljene su slavine. Vodu se nije posebno naplaćivalo.

Slika 1: Arheološki park Vižula (snimila: B. Beović) mala slika: Medulin, Vižula, maritimno rezidencijski kompleks, pogled iz zraka po istraživanju 2008. godine (izvor: Infoploča)

Slika 2: Ostaci antičke vodospreme u Pomeru (snimila: B. Beović)

U ANTIČKO VRIJEME

Medulinski zaljev je u antičko vrijeme bio idealan za naseljavanje i bavljenje različitim gospodarskim aktivnostima. Uvala Bijeca jedno je od takvih mjesta. Ljeti omiljeno turističko kupalište s finim pješčanim plićakom, riznica je potopljenih arheoloških spomenika.

Provode se sustavna arheološka istraživanja, a dosadašnji podaci ukazuju na postojanje gospodarskog kompleksa iz rimskoga vremena – solana, postrojenje za preradu maslina i uljara. Razina mora bila je niža dva metra od današnje.

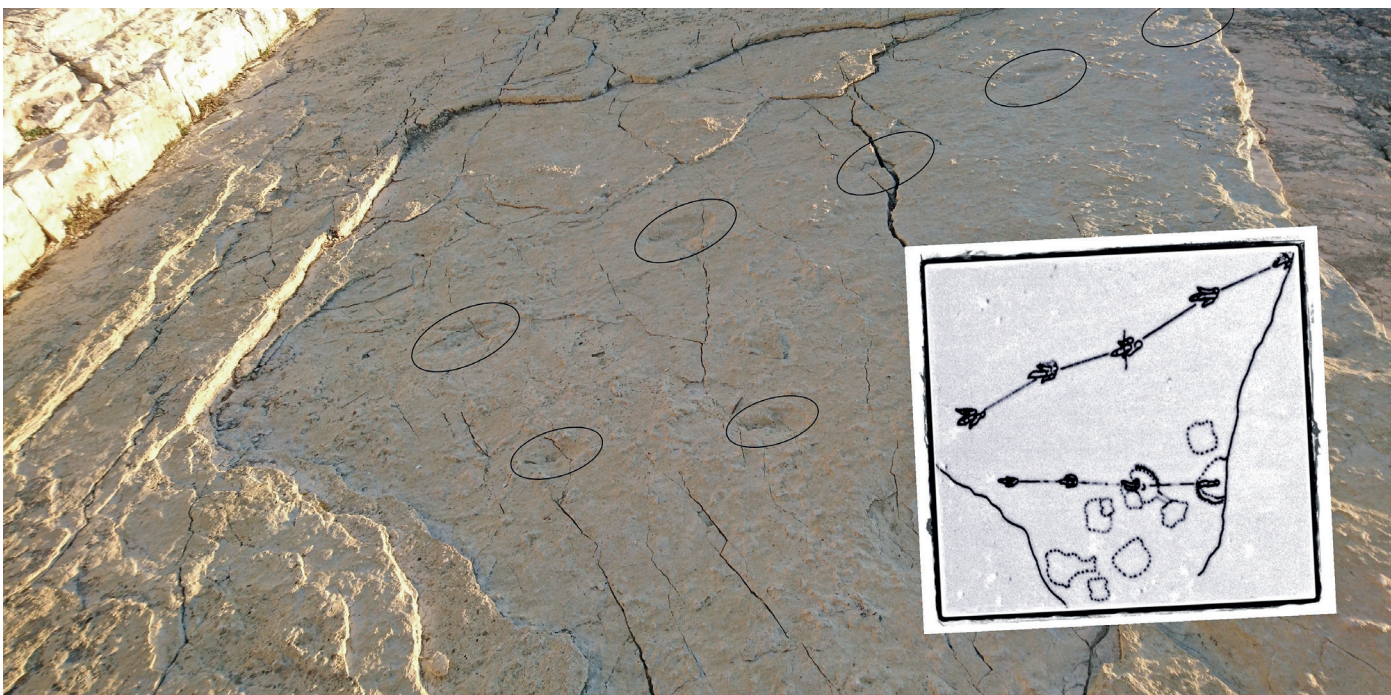
ANTIČKE VILE I CISTERNE – OPSKRBA VODOM VIŽULE I POMERA

Jedno od osobitih dostignuća rimske civilizacije i kulture življenja, bila je izgradnja vodosprema i provođenje vodovodne i kanalizacijske mreže u gotovo svim antičkim gradovima Istre i u sklopu većih ljetnikovaca i vila rustika.

Medulinska Vižula je u međunarodnim okvirima poznata po otkriću antičke vile koja spada među najljepše, najveće i najluksuznije maritimno-rezidencijske vile rimskog carskog doba na istočnoj obali Jadrana. Radi se o iznimnom arheološkom lokalitetu s ostacima rimske rezidencijske obalne vile s trijemom prema moru, crno-bijelim mozaičkim podovima, bazenima i vodospremom, ostacima termalnog prostora, sanitarnim čvorom te olovnom i zidanom kanalizacijskom infrastrukturom. Zbog podizanja razine mora i poniranja obale, ostaci antičke vile djelomično se nalaze pod morem, a djelomično na kopnu. Intenzivnije istraživanje kulturne baštine na kopnu i u podmorju počelo još 1995. godine.

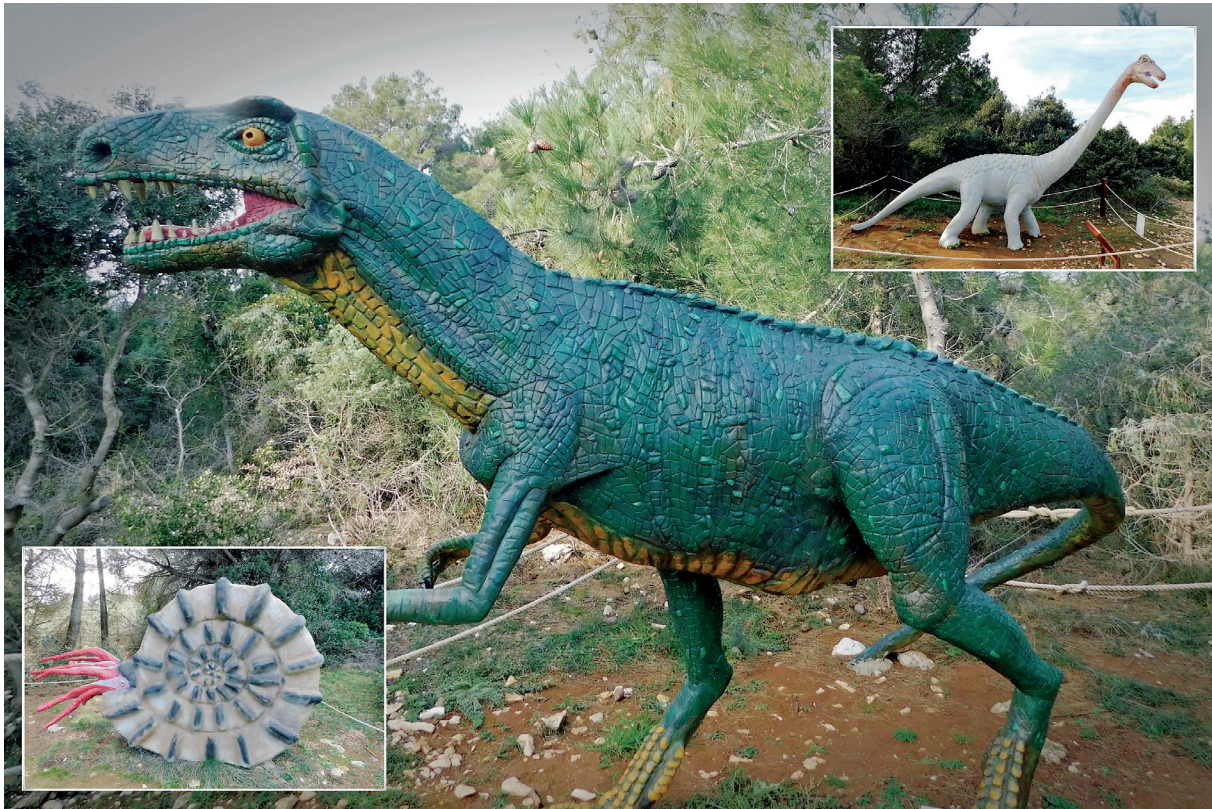
U sklopu projekta "Arheološki park Vižula" na poluotoku Vižula uređen je novi multimedijски arheološki park.

Prilikom izgradnje ACI marine Pomer – Munat, na području priobalja kod rta Munat, 1984. godine otkriveni su arhitektonski građevinski ostaci dijela rimske maritimne vile s nekoliko prostorija te više temeljnih zidova uz more i ispod morske površine. Dio sačuvane arhitekture u jednoj prostoriji ukazivao je da se radi o dijelu malih termi s popratnim prostorijama. Godine 2006. započeta je gradnja stambeno-poslovnog objekta u istočnom dijelu priobalja. Kod iskopa temelja za novu zgradu uništeno je oko 80 % rimske arhitekture maritimne rezidencijske vile. Najreprezentativniji primjerak arheoloških ostataka na devastiranom dijelu vile jest otkriće polikromnog podnog mozaika koji je samo u dijelu ostao sačuvan s temeljnim ostacima zidova prostorija i vodospreme. Tlocrt vodospreme predstavlja nepravilno slovo L. Ima zapreminu oko 120 m³ vode. Uz nju je otkriven obzidan izvor žive vode koji je imao funkciju primarne opskrbe vodom kompleksa

Slika 3: Kad su po Kamenjaku šetali dinosauri (snimila: B. Beović) Otisci stopala dinosaura na Grakalovcu (prema Dalla Vecchia et al. 2001) (izvor: Monografija općine Medulin. 2013.)

Slika 4: Poučna staza Putovima dinosaura (snimila: B. Beović)

vile, dok je sama vodosprema služila kao rezerva pitke vode. (Bader 2016)

TEŠKO JE DANAS ZAMISLITI DA SU OVUDA NEKAD ŠETALI I DINOSAURI

Rt Kamenjak je 1996. godine, zbog iznimnih prirodnih vrijednosti i što efikasnije zaštite od devastacija, proglašen zaštićenim područjem. Kamenjakom su nekada vladali dinosauri. Na otočiću Fenoliga i rtu Grakalovac, pronađeno je više od 150 otisaka njihovih stopala i ubraja se među najbogatija nalazišta ove vrste u svijetu. Uređena je poučna staza Putovima dinosaura na kojoj se posjetitelji upoznaju s paleontološkom baštinom i nekadašnjim stanovnicima ovoga kraja. Staza završava na morskoj obali, rtu Grakalovac, gdje se na pločastim stijenama nalazi 12 kamenih otisaka stopala dinosaura.

MEDULINSKI MLINOVI

Nekada životno važni, ovi mlinovi postali su turistička atrakcija. Jedan od njih, Mlin na vjetar (*Malin na vitar*), obnovljen je i s rekonstruiranim mehanizmom i jedrima vjetrenjače u funkciji svečano otvoren u srpnju 2016. godine te i danas predstavlja posebnu atrakciju.

Povijest medulinskih vjetrenjača započinje 1872. godine kada su braća Ivan i Andrea Pošić došli iz Rovinja i započeli u Medulinu bogatu gospodarsku djelatnost koja je kulminirala gradnjom *dva malina na jadra* ili *na vitar*.

Dvije medulinske vjetrenjače prvi put se spominju u putopisu *Istrien. Ein Wegweiser längs der Küste, für Pola*

Slika 5: Malin na vitar (snimila: B. Beović)

und das Innere des Landes iz 1878. godine. Ljudi su stizali sa svih strana kopnom i morem da bi samljeli pšenicu. U turističkom vodiču *Fuehrer für Pola und Umgebung* iz 1882. godine navedene su kao jedini mlinovi na vjetar u Istri.

O LOKVAMA, BUNARIMA I IZVORIMA

Funtana u Medulinu, izvor je vode na kojem su starije generacije Medulinki prale odjeću. Kako se to radilo može se vidjeti na postavljenoj informativnoj ploči:

“Život je nekada činila lakšim, jer je bila tu. Ponekad plitka i pitka, a zatim bujnija i proslana, kao da su je ženske suze i kapi znoja dosolile. Perila su se bjelila kao i roba koja se na njima perala, a zatim sušila na okolnim suhozidima da brente previše ne našuljaju umorna leđa i ramena vrijednih peračica. Tu su se i bačve spremale, da bi sačuvale opojni miris bilice i terana. I stoka se

Slika 6: Funtana u Medulinu na kojoj se nekad pralo robu (snimila: B. Beović) mala fotografija: Marija Kirac-Barbantonova na Funtani (izvor: Infoploča)

napajala kad bi lokve presahle.

Išlo se na funtanu..."

A s novim vremenom i dolaskom vodovoda, *funtana* je izgubila svoju ulogu.

MEDULINSKA STARA LOKVA

Medulin je imao četiri lokve: Novu lokvu, Lokvu sv. Sežnja, Borbulansku lokvu i Staru lokvu. Danas je ostala samo Stara lokva koja podsjeća na vrijeme kada su ljudi živjeli uz nju i s njom. Nalazi se u jugoistočnom dijelu Medulina u naselju Regi. Prvi zapisi s mapom na kojoj je ucrtana Medulinska lokva datiraju iz 1563. godine.

Duga je oko 70 metara, široka oko 57 metara, a po

kazivanju starih ljudi duboka od 5 do 8 metara. Do 1969. godine bila je kanalom povezana s morem. Stari su Medulinci ovdje često lovili jegulje i prodavali ih. Izgradnjom hotela te brojnih stambenih i apartmanskih objekata na potezu prema moru, prekinuta je veza s morem i jeguljama. Lokva u prošlosti nikada nije potpuno presušila. Najviša razina vode bila je zimi, a ljeti bi se nivo znatno spustio, pa su ljudi uzimali mulj s obale i nosili ga kao gnojivo u svoje vrtove.

Godine 1978. potpuno su je isušili i bagerima očistili dno. (Izvor: *Glasnik općine Medulin – Medinfo* br. 27, listopad 2011.)

Medulin je bio, uvjetno rečeno, bogat pitkom

Slika 7: Medulinska Stara lokva (snimila: B. Beović)

vodom. Uz bunare je bilo i i više velikih izvora koji su s vremenom zatrpani. Evo jedne crtice iz prošlosti: 25. srpnja 1904. godine zabilježeno je zatvaranje bunara *Munida* i izvora *Molini vecchi* na Mandraču. Zbog ove je odluke zdravstvene inspekcije u Medulinu izbila pobuna. Sudjelovalo je 800 mještana. Doktoru Mauru Gioseffiju, koji je donio odluku o zatvaranju izvora i njegovim zaposlenicima, prijetilo se smrću u slučaju da svoju nakanu pokušaju provesti u djelo. Zdravstveni djelatnici u pratnji policije pokušali su zatvoriti bunare, ali su ih mještani zasuli kamenjem. Nakon intervencije policije vođe pobune su odvedene u zatvor. Dan nakon sukoba, 26. srpnja, u Medulin je u pratnji dvojice žandara stigao carski i kraljevski kotarski liječnik Bernardo Schiavuzzi. On je obećao da izvor *Munida* neće biti trajno zatvoren te da će se provoditi sustavne inspekcije dok se ne utvrdi da je voda opet pitka i zdrava, a do tada će mještani koristiti izvor *Mukalba*. (Bader 2016)

SLANI PUČ U MEDULINU

Medulin je nekada imao Slani puč, budući je voda u njemu bila slana.

Prema kazivanju Josipa Cukona, oko 1936. godine, kada je Italija dovodila prve vodovodne cijevi u Medulin, pored Slanog puča postavljena je špina s dva korita (više i niže) koja su služila za napajanje stoke. Tom je prilikom Slani puč pokriven velikim okruglim kamenom i tako ostao do 5. lipnja 2018. godine, kada su ga djelatnici Istarskih cesta ponovo otvorili. (*Medinfo* br. 53, lipanj 2018. godine)

VODA U PREMANTURI

Prije izgradnje javnog vodovoda u Premanturi su koristili vodu iz lokve, vodu iz bunara te iz šterne. Južno od Premanture postojala je prirodna lokva pogodna za ljudsku i životinjsku upotrebu.

Premantura je imala dva bunara, oba u podnožju

Slika 8: Antički bunar i kamenica u Medulinu (snimila: B. Beović)

brda na kojem se nalazi selo. Jedan je na lokaciji Starjak, a drugi na lokaciji zvanoj Novaki. Žene su više voljele ići na bunar u Starjaku, iako se znao koji put zaslaniti jer je bio plići, pa je trebalo manje truda za izvlačenje kante (*sića*) s vodom. Pored bunara nalazila se *kamenica* u koju bi stočari ulili vodu iz koje se onda napajalo blago. Grlo bunara imalo je širok gornji rub da bi se na njega moglo položiti *sić* s vodom ili postaviti brenta. Žene su na bunare uvijek odlazile u paru ili većem broju da bi si međusobno pomogle pri podizanju teškog tereta.

Brente s vodom stavili bi na tovara, ali najčešće su stvarni tovari bile žene!

U brentu bi utisnule grane brnestre koje su spriječavale da se voda izliva iz brente.

Kasnije su se pojavile šterne. U Premanturi su bile dvije. Vodovod je u Premanturu doveden početkom dvadesetog stoljeća. Postavljene su javne špine. Nakon toga i privatni priključci. Najpoznatiji je bio onaj kod *Biliničinih* jer je bio na najnižoj točki, pa je voda stalno tekla, čak i kada je drugdje u selu nije bilo. Domaćice su za *sić* vode plaćale jedan *čentežimo*. (Pauletta Corrado 2007)

VODA U POMERU

I stanovnici Pomera koristili su vodu iz bunara. Bunari su bili mjesto sastanaka i obaveznih *čakula*, a ponekad

Slika 9: Bunar u Vinkuranu kod najstarijeg kamenoloma u Istri (snimila: B. Beović), mala slika: Cave Romane 1842., preuzeto iz knjige Roberta Stareca *Coprire per mostrare* (izvor: Monografija općine Medulin. 2013.)

Slika 10: Bunar u Banjolama tik kraj mora (snimila: B. Beović)

Slika 11: Bunar u Premanturi (snimila: B. Beović)

Slika 12: Bunar u centru Pomeri i ruža vjetrova (snimila: B. Beović)

su poslužili i za nogomet. Vrata spomenika s jedne, a bunar s druge strane, bili su mali golovi.

U kolovozu 1960. godine donesena je odluka Općinskog odbora Crvenog križa u Puli da se Pomer spoji na vodovodnu mrežu. Stanovnici Pomer donijeli su odluku da će dobrovoljno raditi na iskapanju i zatrpavanju kanala, što je znatno pojeftinilo predviđene troškove za dovod vode. Vodu iz javnog vodovoda dobili su 1963. godine. U mjesnim su četvrtima prvo postavljene četiri *špine*, a nakon toga su se na vodovodnu mrežu počele spajati i obiteljske kuće.

Neki od bunara vidljivi su i danas, dok nekih više nema.

PRANJE RUBLJA

U veliki drven sud naslagale bi robu, preko toga postavile bijelu tkaninu i čvrsto je privezale oko posude. Na nju bi stavile ohlađen i prosijan pepeo (lug) i preko svega pomalo lijevale toplu vodu. Nakon pranja stavile su rublje u bremenice (posude za nošenje vode na leđima) i zaputile se prema moru gdje je postojao izvor slatke vode i postavljena mjesta na kojima su *režentale* (isprale) robu. Čistu robu nosile su uzbrdo kući na sušenje ili bi je poslagale na obližnji suhozid i pričekale da se osuši.

Šareno se rublje pralo odvojeno. Suknenu robu, po kazivanju mons. Antuna Bogetića, pralo bi se jedanput godišnje, i to u moru. Oni su kao djeca plivali uokolo i pomagali potopiti robu da se dobro namoči. Kasnije se sušila na suncu.

ŠĆUZA

Na sjeveru Medulinskog zaljeva, između zapadne obale Pomeri i ceste Pula – Premantura, nalazi se Šćuza. Mali komadić mora, površine 63 ha, okružen je obalom, osim s južne strane, prema otvorenom moru, gdje se nalazi zid, neki ga zovu i mostom, koji zatvara taj prostor i po kojem je i dobio ime – Šćuza. Zid spaja dvije obale, a građen je u tehnici suhozida. Gornja površina po kojoj se hoda široka je između 0,9 i 1,0 metar, i proteže se oko 0,7 m iznad srednje razine mora. (Pauletta Corrado 2007)

Nekada je Šćuza bila u vlasništvu biskupa koji ju je iznajmljivao periodično, obično natječajem, svake četiri godine. Zbog plitkosti i brojnih izvora slatke vode u moru, Šćuza se ponekad zaledi. Da bi se spasila riba, bila je planirana gradnja zida prema jugu gdje je more dublje i ne smrzava se te rušenje starog zida. Međutim, on nije dovršen. Šćuza je obalna laguna, izuzetno rijetka na hrvatskom dijelu Jadrana. Propuštajući vodu kroz dva manja otvora, uvala se puni za vrijeme plime, a vodu propušta za oseke. Pojedini dijelovi uvale katkad budu potpuno isušeni, a u takvim uvjetima samo najprilagođeniji mogu opstati. Stalna kolebanja temperature, slanosti i količine vode u laguni, dovela su do razvoja različitih karakterističnih životnih zajednica koje podnose takve uvjete. Ovakvim kompleksnim staništima najveću prijetnju predstavlja čovjek, aktivnostima poput nasipavanja, turizma, urbanizacije, poljoprivrede i marikulture. Stanište je zbog svojih

iznimnih bioloških vrijednosti uvršteno u Natura 2000 mrežu europskih zaštićenih područja. Zbog mnoštva hranjivih tvari, područje je bogato planktonom, što pogoduje rastu školjaka. Sačuvani zapisi govore o Pomorskom zaljevu kao području bogatom ribom, gdje se nalaze kamenice izvrsnog prirasta, a u 14. stoljeću bila je tu i solana.

U ovom kratkom prikazu treba spomenuti i spužvare, spugare, kako ih zovu u Premanturi.

Premanturci su dugo imali kontakte sa spužvarima iz Krapnja. Spužvari bi veslajući dolazili do lovišta spužvi oko Premanture. Spužve su lovili ostima, a da bi ih vidjeli, škropili bi more uljem. Kasnije su se opremili motorima i ronilačkom opremom. Po povratku iz lova pune vreće s tek ulovljenim spužvama ostavili bi na mulu. Jedan spužvar zalijevao bi ih morskom vodom, druga dvojica bi ih gazila, a iz njih bi se u more cijedila tekućina kavenomliječne boje. Ta je tekućina užasno smrdjela, a more onda nije bilo za kupanje. Tako je to bilo nekada.

TURIZAM

Najznačajnija gospodarska djelatnost općine Medulin danas je turizam.

Članak u bečkim novinama, *Neue Freie Presse*, iz svibnja 1885. godine o izletu grupice gostiju koji su hodali golom i kamenom obalom te stigli do medulinske vjetrenjače, kao i uvrštavanje Medulina među izletišta u ilustriranom Turističkom vodiču za Trst i okolice iz 1886. te Vodiču za Pulu i okolice iz 1889. godine, mogli bi označiti njegovim prapočetkom. Vodič za Pulu i okolice u svojoj preporuci navodi kako prijevoz kočijom iz Pule u Medulin traje sat i pol, a među lokalnim znamenitostima izdvaja dvije vjetrenjače za mljevenje žita nedaleko od obale.

Osniva se Društvo za poljepšanje mjesta. Dolaze prvi strani gosti – Česi.

Nekada jednodnevno izletište Medulin, danas s gotovo pola milijuna turističkih gostiju iz cijeloga svijeta godišnje, ubraja se među prvake hrvatskog turizma.

PROBLEMI S PRAŠINOM I HIGIJENOM NA PLAŽI

U zborniku *Medulinska ferà*, svezak 1-2 iz 2020. godine, u članku Davida Orlovića *Medulinski ljetni Amarcord* može se saznati kako je izgledala svakodnevica ljetnih sezona u Medulinu (1919. – 1939.). Pojačan promet zbog dolaska turista donio je Medulincima probleme s prašinom. U tadašnjim se novinama nalazi prijedlog kako ga riješiti “makar samo nedjeljom” – pokretanjem servisa za zalijevanje. Oni predlažu da se u naselje smjeste jedna kola cisterna nad kojima bi nadležnost mogao imati netko iz sela uz dovoljnu novčanu naknadu.

Danas kupaci mogu lako vidjeti koji su dijelovi plaže

Slika 13: Bunar kraj crkve u Pomeru (snimila: B. Beović)

Slika 14: Stara špina u Premanturi na koju se nekada dolazilo po vodu (snimila: B. Beović)

Slika 15: Bunar u Medulinu (snimila: B. Beović)

Slika 16: Ščuza (snimila: B. Beović)

namijenjeni kupanju četveronožnih ljubimaca, ali stotinjak godina ranije moglo se vidjeti drugu sliku. U zborniku *Medulinska ferà*, svezak 1-2 iz 2020. godine može se tako pročitati da na plažu dovode: "konje, magarce i druge srodne životinje. (...) neki od veseljaka kočijaša ulaze u vodu sa svojim kolima."

NEKO LIKO ZANIMLJIVIH CRTICA

Tvornica za preradu sardina

Na Portiću u Banjolama nekada je bila tvornica za preradu sardina u kojoj je radilo više od 300 radnica i 150 ribara. Tvornica je otvorena 1927., a zatvorena 1989. godine. Na njenom je mjestu danas apart hotel Del Mar. U spomen na tvornicu koja je ostavila neizbrisivi trag u povijesti Banjola, 2013. godine postavljena je umjetnička instalacija riblje konzerve ili *škutulete*, podsjetnik na vrijeme kada se istinski živjelo uz more i od mora.

Svjetonik Porer

Na istoimenoj hridi, južno od Premanture, nalazi se svjetionik Porer. Izgrađen je prema projektu Pietra

Slika 17: Umjetnička instalacija riblje konzerve u Banjolama (snimila: B. Beović), male slike: Nekada tvornica za preradu ribe (izvor: izložba "Vještina ribarenja – umijeće življenja")

Nobilea 1846. godine i jedan je od najljepših svjetionika u Istri i Hrvatskoj. Visok je 35 metara. Dobio je svoju repliku u Minimundusu, parku minijaturnih svjetski poznatih građevina u Klagenfurtu, u Austriji.

Ladonja, majnica i kada na ladonji

Na medulinskoj placi nalazi se stablo ladonje. Mještani je od milja zovu najstarijom Medulinkom. Ima, kažu, čak 115 godina. Godine 2020. ladonja je osvojila titulu hrvatskog stabla godine i predstavljala Republiku Hrvatsku u međunarodnom natjecanju Europsko stablo 2021. godine. Cilj je međunarodnog natjecanja za europsko stablo godine, istaknuti značenje starih stabala u prirodnoj i kulturnoj baštini, posebno tragajući za stablima ukorijenjenim u život zajednice, koja svojom pričom svjedoče o prošlosti i povezanosti s ljudima. Medulinska ladonja baš je jedno takvo stablo. Čuva brojne uspomene i tajne medulinske svakodnevice.

A na granama ladonje završila je iz zezancije za majnicu i jedna željezna kada u kojoj je neka neimenovana Medulinka skupljala kišnicu za zalijevanje cvijeća.

Slika 18: Svjetionik Porer (snimila: B. Beović)

Slika 19: Najstarija Medulinka, hrvatsko stablo 2020. godine (snimila: B. Beović), mala slika 1: U svečanom ruhu, okićena za božićne blagdane (snimila: B. Beović), mala slika 2: Stara fontanella (Manzini, A. 1932. *Gli acquedotti della città e delle frazioni di Pola. Trst.*)

Slika 20: Park povijesti općine Medulin na otvorenom u Banjolama (snimila: B. Beović)

NA KRAJU...

Hrvatski književnik Franjo Horvat Kiš posjetio je godine 1914. Istru. U svojoj knjizi *Istarski puti* zabilježio je i svoje dojmove o Medulinu:

“Šetam ja mimo škole, mimo još par kuća. Sastajem magarad i žene, magarad prti vodu od mora, a žene ih prutovima požuruju.

I onda – more. Minijatura mora. Zaljev medulinski je dugačak nekih dvanaestak kilometara, o ovo gdje sam ja dospio, mali je zatonić, rukavac od mnogih rukava. Desno je izula, lijep zelen poluotočić...

Lijevo je drugi poluotočić... A tu je moj zatonić, moje more u minijaturi.”

I njemu bude žao što on nije Medulinac. “Vječito bih sjedio u proljeću, vječito gledao u more i slušao njegove tajanstvene priče...”

Vodu danas imaju svi i ne treba ići po nju na udaljene lokacije, čekati u redu, mukotrpno izvlačiti i nositi teško breme iz daleka. Svjetionici su danas sve češće bez ljudske posade. Nestale su ili nestaju tvornice za preradu

ribe. Nestali su dinosauri.

Ostaci velebnih ljetnikovaca starih Rimljana podsjećaju na nekadašnje stanovnike i način života.

Malin na vitar, mjesto gdje se mljelo žito, i nekada ali i danas predstavlja turističku atrakciju.

Robu se više ne pere na *funtani* i u moru te ne *režentaje* na bunarima. Na lokvama više ne pije stoka. Poneki bunar još se može naći na ulicama i trgovima naselja.

Sve pohvale mještanima na trudu da se sačuva baštinu (ribarska fešta, izložbe, monografije, knjige...). Otvoren je Arheološki park u Vižuli. U Banjolama je otvoren Muzej povijesti na otvorenom. U uvali Bijeca nalazi se Muzej pod morem.

Nekada ribarsko mjesto, a danas je Medulin prvak turizma s najvećim brojem ostvarenih noćenja. Apartmani niču na sve strane. Kiš ga, sasvim sigurno, više ne bi prepoznao.

Ipak, i danas je u proljeće, dok još nema najeзде turista, “prekrasno gledati u more, slušati njegove tajanstvene priče” i stopiti se s prirodom. ■

LITERATURA

Horvat Kiš, F. 2002. *Istarski puti*. Dom i svijet. Zagreb.

Pauletta Corrado, I. 2007. *Premantura*. Durieux. Zagreb.

Bader, A. 2013. *Monografija općine Medulin*. Općina Medulin. Medulin.

Bader, A. 2016. *Medulinski mlinovi*. Općina Medulin. Medulin.

Bader, A. 2017. *Premanturski kaleidoskop*. Javna ustanova Kamenjak. Premantura.

Zirojević, I. 2021. *Općina Medulin*. Udruga StudioLAB. Pula.

Medulinski ferà, zbornik radova sa znanstveno-stručnih skupova 2. i 3. Medulinski zavičajni annale “Mate Demarin”. 2020. Općina Medulin. Medulin.

www.enciklopedija.hr

<http://www.kamenjak.hr/>

Časopis *Adria*

Časopis *L’Azione*